

здійснення освітньої чи наукової діяльності, а не повністю замінювати роботу автора наукової публікації. Тому текстовий матеріал щодо цитування, або посилання, створений штучним інтелектом, повинен бути ретельно опрацьований автором, відредагований відповідно до вимог видання, у якому має здійснюватися публікація, або до вимог до написання наукових робіт, вимог щодо навчальних посібників тощо.

Список посилань

1. Воронюк В., Радомська Л. особливості АРА-стилю для оформлення цитувань у науковому тексті. Режим доступу: <file:///C:/Users/user/Downloads/12760-45597-1-PB.pdf>

2. Національний стандарт України «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальне положення та правила складання ДСТУ 8302:2015». Режим доступу: <http://lib.pnu.edu.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-127>

ЧИ НЕОБХІДНО ДОПОВНИТИ РОЗШИРЕНИЙ ГЛОСАРІЙ З АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПОНЯТТЯМ «ПОВНИЙ ДОСЛІВНИЙ ПЛАГІАТ УСЬОГО ТЕКСТУ ТВОРУ»?

Маруховська-Картунова О. О.

*кандидат філософських наук, доцент,
завідувач секції суспільних наук кафедри іноземних мов
та загальноосвітніх дисциплін
Університет економіки та права «КРОК»
м. Київ, Україна*

Проблема формування системи академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності у формі академічного *плагіату* (в перекл. з лат. *plagiatus* – «викрадений») в науковому та освітньому середовищі дедалі все більше стає актуальною й вкрай важливою. При цьому, на наш погляд, постає вкрай важлива потреба щодо необхідності доповнення «Розширеного глосарію термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 05 вересня 2017 р.) [1] поняттям «повний дослівний плагіат усього тексту твору» та необхідність посилення академічної відповідальності саме за такий різновид плагіату. Так, в частині 4 статті 42 Закону

України «Про освіту» дається визначення академічного плагіату як основного виду порушення академічної доброчесності: *академічний плагіат* – це «оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів ... інших авторів без зазначення авторства» [2]. Варто підкреслити, що саме різниця між частковим та повним оприлюдненням наукових результатів є суттєвою і відображається в тому, що повністю дослівно видається чужа наукова робота за власну, причому привласнюється не фрагментарно, а увесь текст наукової статті взагалі без посилання на автора чи авторів і навіть без розміщення в списку використаних джерел бібліографічних даних привласненої наукової статті саме для того, щоб читачі не могли швидко знайти оригінальне первісне джерело.

З цього приводу доречним буде зазначити про спроби деяких зарубіжних та українських науковців класифікувати основні види та різновиди плагіату. Привертає увагу запропонована вітчизняною дослідницею О.М. Рижко її авторська класифікація плагіату як явища [3]. Також слід згадати, що найбільш вдалим та доступним для розуміння, є документ під назвою «*Спектр плагіату: 10 типів неоригінальної роботи. Роздатковий матеріал для студентів і викладачів*», який визначає перелік типів плагіату, структурованих за ступенем тяжкості й частотою появи в текстах, який був укладений на основі результатів опитування близько 900 викладачів закладів вищої освіти: 1) **Clone**: тобто клонування, копіювання, абсолютно точне відтворення (слово в слово) чужого тексту й видавання його за свій; 2) **CTRL-C**: містить значну частину тексту одного джерела без змін; 3) **Find – Replace**: зберігається основний зміст джерела зі зміною ключових слів і фраз; 4) **Remix**: парафрази з кількох джерел, підібрані разом; 5) **Recycle**: т. зв. «самоплагіат», дублювання автором власних результатів значних шматків раніше опублікованих текстів без посилань; 6) **Hybrid**: поєднання цитованих джерел і скопійованих абзаців без посилання; 7) **Mashup**: мікс, змішування скопійованих матеріалів із кількох джерел; 8) **404 Error**: «Помилка 404», коли текст містить посилання на неіснуючі джерела або недостовірні відомості про джерела; 9) **RSS Feed**: текст має належне оформлення цитат, але майже не містить оригінальних думок; 10) **Re-tweet**: текст містить належне цитування, але, по суті, дублює формулювання та/або структуру оригінального тексту [4].

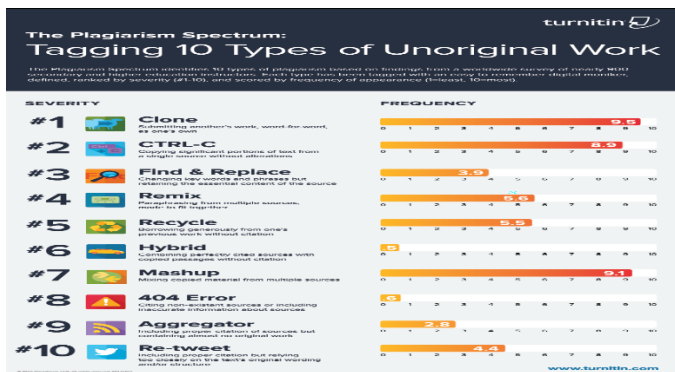

Схема 1. «Спектр плагіату: 10 типів неоригінальної роботи» [4]

Виходячи з вищенаведеної класифікації 10 типів плагіату, слід звернути особливу увагу на те, що необхідно суттєво посилити академічну відповідальність саме за найбільш нечесний різновид плагіату – за «повний дослівний плагіат усього тексту твору», тобто Clone – за «клонування, копіювання, абсолютно точне відтворення (слово в слово) чужого тексту й видавання його за свій» [4]. За словами заступника головного редактора журналу «Політичний менеджмент» А. Романенка в матеріалі під гучною назвою «Клептомани від науки», саме таку повну дослівну «крадіжку чужої праці вчинила така собі кандидат політичних наук Олена Чижова, що сіє «разумное, доброе, вечное» в Національному педагогічному університеті ім. М. Драгоманова. Ця «вчена» пані поцупила статтю професора О. Картунова і доцента О. Маруховської з проблем конфліктології, оприлюднену в нашому журналі ще 2003 року [5]. Вкрала, правда, не відразу, а через три роки після публікації [6]. Ми також просимо вибачення у професора Олексія Васильовича Картунова і доцента Ольги Олександрівни Маруховської за факт плагіату. Це ми, редакція, просимо вибачення. Нам соромно за наш недогляд. А «вчений» пані Олені Чижовій не соромно. Вона, треба думати, не вибачиться ні перед редакцією, ні перед окраденими нею науковцями» [7]. Нижче в якості додатка № 1 для порівняльного аналізу паралельно наведено чотири фрагменти тексту наукової статті оригіналу та плагіатної статті, щоб кожен читач зміг дійсно побачити повний дослівний плагіат усього тексту статті [Див. додаток 1].

Підсумовуючи вищенаведене, слід зробити висновок, що саме наукова безпринципність та відсутність відповідного покарання за таке наукове недоброчесне шахрайство призвело до того, що до сих пір ця

«т.зв. дослідниці» не вибачилася перед авторами не в усній, і не в письмовій формі, а ця її вкрадена наукова стаття до сих пір очолює список її наукових статей в Google Scholar за кількістю цитування. Виходячи з існуючих нормативних документів щодо академічної доброчесності в Україні в цьому конкретному Case Study конче необхідно забезпечити вилучення з наукового доробку «псевдоавторки» названої статті та бездоганну чесність при перевірці на плагіат усіх інших її статей.

Список посилань

1. Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 05.09.2017). Лист Міністерства освіти і науки України від 23.10.2018 № 1/9-650. Документ v-650729-18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18#Text> (дата звернення 15.10.2023).

2. Про освіту. Закон України. Документ 2145-VIII, чинний, поточна редакція. Редакція від 02.07.2023, підстава – 3143-IX. *Відомості Верховної Ради*, 2017, №38-39, ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 15.10.2023).

3. Рижко О.М. Види і класифікації плагіату. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. Vol. (23), I.:139, 2017. P. 82–85. URL: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/03/Types-and-classifications-of-plagiarism-O.-M.-Ryzhko.pdf> (дата звернення 16.10.2023).

4. Spectrum of plagiarism 10 types of unoriginal work. Handout for teachers. URL: <https://go.turnitin.com/paper/10-types-of-plagiarism> (дата 16.10.2023).

5. Картунов О.В., Маруховська О.О. І спокій тільки сниться! *Політичний менеджмент*. 2003. №1. С. 102–111. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kartunov_i_spokii.pdf (дата звернення 16.10.2023).

6. Чижова О. Конфлікт як прояв прагматизму в сучасному суспільстві. *Політичний менеджмент*. 2006. № 1. С. 118–127. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/chyzhova_koflikt.pdf (дата звернення 16.10.2023).

7. Романенко А. Клептомани «від науки». Обережно! Плагіат! *Політичний менеджмент*. 2009. № 4. С. 192–193. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/romarenko_kleptomany.pdf (дата 17.10.2023).

Нижче наведено чотири фрагменти як приклади встановленого плагіату:

Текст оригіналу наукової статті	Текст плагіатної статті.
<p>Картунов О.В., Маруховська О.О. І спокій тільки сниться! Політичний менеджмент. 2003. № 1. С. 102–111. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kartunov_i_spokii.pdf (дата звернення 16.10.2023)</p>	<p>Чижова О. Конфлікт як прояв прагматизму в сучасному суспільстві. Політичний менеджмент. 2006. № 1. С. 118–127. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/chyzhova_koflikt.pdf (дата звернення 16.10.2023)</p>
<p>Фрагмент №1. Початок статті. С. 102. Конфлікт і компроміс, конфлікт і консенсус, конфлікт і гармонія – неодмінні супутники людської цивілізації. Взаємодіючи і змінюючи одне одного, вони забезпечують існування і визначають розвиток будь-якого суспільства і людства в цілому. Ідеї і теорії безконфліктного суспільства – соціальна утопія, а спроби його створити – шлях до застою, великих жертв і катастроф. Самі по собі конфлікти не є ні добрими, ні поганими, ні прогресивними, ні реакційними. Вони з однаковим успіхом можуть бути джерелом хаосу і порядку, руйнування і будування, дезінтеграції й інтеграції. Все залежить від типу суспільства, пануючого в ньому політичного режиму, намірів конфліктуючих сторін тощо. В демократичному, правовому суспільстві конфлікт є відкритим і безперервним, складним і суперечливим, але в абсолютній більшості випадків – природним і мирним. Не випадково на Заході давно вже стало аксіомою твердження про те, що свобода і демократія – це політика існування в конфлікті, це безперервний конфлікт.</p>	<p>Фрагмент №1. Початок статті. С. 118. Конфлікт і компроміс, конфлікт і консенсус, конфлікт і гармонія – неодмінні супутники людської цивілізації. Взаємодіючи і змінюючи одне одного, вони забезпечують існування і визначають розвиток будь-якого суспільства і людства в цілому. Ідеї і теорії безконфліктного суспільства – соціальна утопія, а спроби його створити – шлях до застою, великих жертв і катастроф. Самі по собі конфлікти не є ні добрими, ні поганими, ні прогресивними, ні реакційними. Вони з однаковим успіхом можуть бути джерелом хаосу і порядку, руйнування і будування, дезінтеграції й інтеграції. Все залежить від типу суспільства, політичного режиму, намірів сторін, що конфліктують, тощо. В демократичному, правовому суспільстві конфлікт є відкритим і безперервним, складним і суперечливим, але в абсолютній більшості випадків – природним і мирним. Не випадково на Заході давно вже стало аксіомою твердження, що свобода і демократія – це політика існування в конфлікті, це – безперервний конфлікт [1].</p>
<p>Фрагмент № 2. Друга сторінка статті з авторськими визначеннями. С. 103. Спираючись на ці та інші численні тлумачення конфлікту, можна дати таке узагальнене його визначення: конфлікт – це зіткнення і протиборотство суспільних суб’єктів (індивідів, соціальних, етнонаціональних, релігійних та інших спільнот, а також держав чи їх блоків) з метою реалізації своїх суперечливих</p>	<p>Фрагмент № 2. Друга сторінка статті, де визначення авторів приписано Л. Козеру. С. 103. Спираючись на ці та інші тлумачення конфлікту, можна дати таке узагальнене його визначення: конфлікт – це зіткнення і протиборотство суспільних суб’єктів (індивідів, соціальних, етнонаціональних, релігійних та інших спільнот, а також держав чи їх блоків) для реалізації своїх</p>

<p>намірів, досягнення своїх цілей та забезпечення власних інтересів. Одним із різновидів соціальних конфліктів є політичні конфлікти. В політологічній науковій, навчальній і довідковій літературі існує кілька десятків різних визначень політичного конфлікту. Спираючись на них, можна дати наступне визначення: політичний конфлікт – це протистояння, конфронтація, теоретична і практична боротьба суб'єктів політики за утримання, захоплення або перерозподіл влади з метою збереження чи підвищення свого політичного статусу і зміцнення чи зміни політичного режиму та політичної системи. Можна також запропонувати й стисліше визначення: політичний конфлікт – це боротьба суб'єктів політики за владу та владні повноваження.</p>	<p>суперечливих намірів, досягнення своїх цілей та забезпечення власних інтересів [4]. Одним із різновидів соціальних конфліктів є конфлікти політичні. В політологічній науковій, навчальній і довідковій літературі існує кілька десятків визначень політичного конфлікту. Спираючись на них, можна дати наступне визначення: політичний конфлікт – це протистояння, конфронтація, теоретична і практична боротьба суб'єктів політики за утримання, захоплення або перерозподіл влади з метою збереження чи підвищення свого політичного статусу і зміцнення чи зміни політичного режиму та політичної системи. Можна також запропонувати й стисліше визначення: політичний конфлікт – це боротьба суб'єктів політики за владу і владні повноваження.</p>
<p>Фрагмент № 3. С. 107. Сутність інституалізації політичних конфліктів (як підетапу і методу управлінської діяльності) полягає у створенні різних комітетів, організацій, узгоджувальних комісій та інших інститутів, які в процесі розвитку конфлікту перебирають на себе роль виразників і захисників інтересів конфліктуючих сторін. Інституалізація конфлікту відіграє функції своєрідної декомпресії, коли надлишок деструктивної соціальної енергії і надмірні емоції вивільняються і згасають всередині комітетів, організацій і комісій, не вирываючись на загальнодержавну арену політичного життя і не підриваючи політичної стабільності суспільства. До того ж, інституалізований конфлікт значно легше піддається розв'язанню.</p>	<p>Фрагмент № 3. С. 123. Сутність інституалізації політичних конфліктів (як підетапу і методу управлінської діяльності) полягає у створенні різних комітетів, організацій, узгоджувальних комісій та інших інститутів, які в процесі розвитку конфлікту перебирають на себе роль виразників і захисників інтересів конфліктуючих сторін. Інституалізація виконує роль своєрідної декомпресії, коли надлишок деструктивної соціальної енергії і надмірні емоції вивільняються і згасають всередині комітетів, організацій і комісій, не вирываючись на загальнодержавну арену політичного життя і не підриваючи політичної стабільності суспільства. До того ж, інституалізований конфлікт значно легше піддається розв'язанню, чому сприяє і політичний прагматизм.</p>
<p>Фрагмент № 4. Кінець статті. С. 102. Навчити мистецтву успішного розв'язування політичних конфліктів покликана політична конфліктологія – нова наука і мистецтво управління конфліктами в політичній сфері людського життя, яка сьогодні народжується в Україні.</p>	<p>Фрагмент № 4. Кінець статті. С. 102. Навчити мистецтву успішного розв'язування політичних конфліктів покликана політична конфліктологія – нова наука і мистецтво управління конфліктами в політичній сфері людського життя, яка сьогодні народжується в Україні і спирається на політичний прагматизм.</p>